Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510
00101 Helsinki

LAUSUNTO 7.10.2021

EDUSKUNTA
Maatalousjaosto

Viite: Lausuntopyyntö HE 146/2021 vp

ASIA: HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLA VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2022, MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA (PL 30)

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua valtion talousarviosta vuodelle 2022 liittyen maatalouden kannattavuuteen sekä maataloustuloon ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Vuosi sitten MTK esitti hyvin seesteisen arvion maatalouden kannattavuuden kehityksestä. Talousarvio ei parantaisi maatalouden kannattavuutta, mutta toisaalta ei myöskään heikentäisi. Kokonaistilanteeseen olisi merkittävä vaikutus myös kasvukauden sääoloilla ja markkinoiden kehityksellä. Ensimmäisen vuosineljänneksen osalta tilanne näytti vielä suhteellisen vakaalta. Viimeistään toisella vuosineljänneksellä taloudessa alkoi näkyä kuumenemisen merkkejä, mutta tällöin maataloudessa vaikutukset kohdistuivat vielä lähinnä investointeihin. Toukokuun poikkeukselliset sateet muuttivat odotuksia kasvukauden suhteen ja kevätviljojen osalta odotettiin enää korkeintaan keskimääräistä satotasoa. Kesä-heinäkuun helteet ja sateettomuus romahduttivat monen viljelijän sato-odotukset. Kesäkuun lopulla oli myös jo selvää, että maatalouden muuttuvat kustannukset tulevat nousemaan selvästi kuluvan vuoden aikana. Silti kevätviljojen puinnit elo-syyskuussa olivat järkytys monelle viljelijälle, kun kevätviljojen satotasot osoittautuivat vielä selvästi ennakoitua heikkoa tasoa alhaisemmiksi. Samaan aikaan energian hinnannousun myötä lannoitteiden hinnat lähtivät erittäin voimakkaaseen nousuun. Viimeisen viikon aikana (siis edellisen jaoston kokouksen jälkeen) lannoitteiden hintoja on korotettu noin 130 €/tonni. Yksistään tämä viikon aikana tapahtunut korotus tarkoittaisi vuositasolle vietynä lähes 100 milj. euron kustannuslisäystä maataloudelle. Tosin kesälle 2022 lannoitteista noin puolet on jo ostettuna. Summan voi suhteuttaa LUKE:n arvioon noin 500 milj. euron maataloustulosta. Esimerkiksi PTT:n vain reilun viikon takaiselta ennusteelta maatalouden yrittäjätulon kehityksestä on jo monelta osin pudonnut pohja pois. Vaikka viljan hinnat ovat tällä hetkellä EU-jäsenyysajan korkeimmalla tasolla, niin monella tilalla ei viime kesän kevätviljojen sadon myynnistä saatavilla tuloilla pysty enää tällä hetkellä ostamaan tuotantopanoksia ensi kesää varten. Lisäksi todennäköisyys sille, että ensi syksyn viljasadon arvo ei kata edes tuotantopanosten arvoa, on huomattavan suuri. Toisaalta taas kotieläintuotannon näkökulmasta esimerkiksi rehuohran ja sianlihan tuottajahintojen erotus ei ole tällä vuosituhannella ollut aiemmin näin suuri. Kokonaisuutena tilojen väliset erot kannattavuudessa ja maksuvalmiudessa ovat kasvaneet dramaattisesti tuotantosuunnasta, saadusta sadosta ja tuotantopanosten hankinta-ajankohdasta riippuen. Osalla kaikki on hyvin ja osalla taas ei oikein mikään.

Ottaen huomioon maatalouden suhdannetilanne talousarvion pääluokasta 30 puuttuvat kaikki tulevalle talvikaudelle tarvittavat kriisitoimenpiteet, sillä tällä hetkellä on menossa todennäköisesti maatalouden pahin kustannus- ja viljasatokriisi EU-aikana. Talousarvion laadintavaiheessa tähän on käytännössä ollut mahdotonta varautua, sillä tilanne on niin sanotusti räjähtänyt käsiin viimeisen puolentoista kuukauden aikana. Kustannusnousun osalta alalla oli vastaava tilanne vuosina 2007-2008. Nyt kaikki vain tapahtuu ikään kuin pikakelauksella, sillä vielä heinäkuussa tilanne ei vielä ollut poikkeuksellinen. Viljasadon osalta vertailukohtaa haetaan puolestaan jo legendaarista vuodesta 1987. Vallitsevaa tilannetta ei ratkaista muutaman kymmenen miljoonan euron kriisituella, eikä ala edes sellaista halua. Ratkaisun tulee löytyä markkinoilta. Valtion tulee kuitenkin kantaa huolta maatilojen maksuvalmiuden turvaamisesta ja markkinoiden toimivuudesta tässä poikkeuksellisessa tilanteessa. Maatiloille myönnettävien maksuvalmiuslainojen valtiontakausten avaaminen ja sen vaatima Makeran pääomittaminen on esimerkki tällaisesta kriisitoimenpiteestä. Tällä pystytään turvaaman niiden maatilojen toiminta, jotka eivät enää muuten saa rahoitusta.

Helsingissä 7.10.2021.

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Juha Lappalainen
tutkimuspäällikkö